

הַמְדַמֵּע בְּאֶחָד וּמֵאָה - סאה תרומה שנתערבה במאה סאים חולין, בטלה סאת התרומה בתערובת, אולם כדי שלא יפסיד הכהן, מעלין סאה אחת מתוך התערובת ונותנים לכהן. ולדעת רבי יהודה מותר להעלות מהתערובת את הסאה לכהן בשבת, ואין זה נקרא מתקן²⁰¹:

משנה ב

הָאֵבֶן שֶׁעַל פִּי הַחֲבִית - המונחת על פי חבית של יין, ורוצה ליטול מהיין, והרי האבן מוקצה, כיצד הוא עושה? **מְטֵה** את החבית **עַל צְדָה וְהִיא** - האבן **נוֹפֶלֶת**. **הִיתָה** אותה חבית שהאבן על פיה, מונחת **בֵּין הַחֲבִיּוֹת**, וחושש שמא האבן תשבור את החביות - **מִגְבִּיהָ** - את החבית עם האבן, ומוציאה מבין החביות **וּמְטֵה עַל צְדָה וְהִיא** - האבן **נוֹפֶלֶת**.

מְעוֹת שֶׁעַל הַכֶּר והוא צריך את הכר, כיצד יעשה? **נוֹעֵר** - מנער **אֶת הַכֶּר וְהֵן** - המעות **נוֹפְלוֹת** ונוטל את הכר²⁰².

הִיתָה עָלָיו - על הכר **לְשִׁלְשֵׁת** - צואת עופות - **מִקְנָחָה בְּסַמְרֵטוֹט**, אבל לא יתן מים על הכר כדי

המעות שעליו. ולא אמרו אלא כששכח המעות על הכר מערב שבת, אבל הניחן שם במתכוין נעשה הכר בסיס לדבר האסור ואסור לטלטלו ולא לנער המעות שעליו: לשלשת. דבר של טנוף כגון רוק או רעי או צואה: מקנחה בסמרטוט. ולא יתן עליה מים, דסתם כר של בגד הוא, ובגד

ביאורים והרחבות

שטמאה למעלה וטהורה למטה". וקשה על רב חיסדא? אמר לך רב חסדא: מתניתין לצורך גופו (שרוצה לאכול את הפירות), ברייתא לצורך מקומו (שרוצה לسلק את הסל ממקומו).

201. בגמרא (קמב, א) למדין, שרבי יהודה סובר כרבי שמעון בן אלעזר, שאומר שבשביל לאכול מדומע אין חובה להוציא את הסאה כנגד התרומה, אלא מספיק שקובע לה מקום ויכול לאכול (ואח"כ יתן אותה לכהן). ולפי זה מתיר רבי יהודה אף להעלות את הסאה וליתנה לכהן, לפי שאין זה מתקן, שהרי יכול לאכול מהמדומע אף ללא העלאת הסאה.

202. גרסינן בגמרא (קמב, ב): לא שנו (הלכה זו באבן שעל פי חבית ומעות שעל הכר) אלא בשוכח (את האבן על החבית או המעות על הכר), אבל במניח, נעשה בסיס לדבר האסור (ואף החבית או הכר אסורה בטלטול). אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא לצורך גופו (שצריך את הכר לשימוש גופו), אבל לצורך מקומו, מטלטלו ועודן עליו. וכן תני חייה בר רב מדיפתי: לא שנו אלא לצורך גופו, אבל לצורך מקומו, מטלטלו ועודן עליו.

ר' עובדיה מברטנורא שרייתו במים זהו כבוסו: היתה. על כר: של עור. דלאו בר כבוס הוא, נותן עליה מים עד שתכלה ותלך הלשלשת. אבל כבוס ממש לא, דהואיל וסתם כרים וכסתות רכים נינהו שייך בהו כבוס בעורות רכים, ומיהו שרייתו לא זהו כבוסו: ג ב"ש אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין. בגמרא קאמר שאין אנו סומכים על משנתנו כמות שהיא שנויה, אלא מוחלפת השטה, שבית הלל אומרים מגביהין מעל השלחן עצמות וקליפין, וב"ש אומרים מסלק את הטבלא שיש עליה תורת כלי אבל לא יטלטל העצמות והקליפין בידיים, דב"ה כר"ש וב"ש כר' יהודה. ומיהו לא שרו ב"ה אלא בעצמות וקליפין דחזו למאכל בהמה, אע"ג דלא חזו למאכל אדם, אבל אי לא חזו אף למאכל בהמה מודו ב"ה דאסורים לטלטל, דבכה"ג אפילו ר"ש מודה: מעבירין מעל השלחן פרווין פחות מכוית. אפילו פחות מכוית ושעמא כדמפרש בסמוך שהן ראויין למאכל בהמה: ושעור של פולין.

שרביטים שהקטנית גדל בהן: עור בית אחיזה. בית אחיזה של עור שאחזו בו: אין מקנחין בו. שכשאחזו נסחט בין אצבעותיו והוי פסיק רישיה ולא ימות דמודה ביה ר"ש: בין כך ובין כך. בין

לנקותו, ששריית בגד במים זהו כיבוסו. אבל אם היתה הכר של עור - נותנין עליה מים עד שתכלה הלשלשת, שנתנית מים על עור אינה כיבוס:

משנה ג

בית שמאי אומרים: מגביהין בשבת מן השלחן שאכלו עליו עצמות הראויות לכלבים וקליפין שהם מאכל בהמה, ואין בזה משום איסור מוקצה. ובית הלל אומרים: נוטל את הטבלא כלה ומנערה ואגב כך מפיל את הקליפות ושיירי האוכל, שזה טלטול מן הצד ומותר. אך אסור לטלטל את העצמות והקליפין בידינו, שהואיל ולא היו מוכנות מערב שבת למאכל בהמה, הם מוקצה²⁰³.

מעבירין מעל השלחן פרווין שהם פחות מכוית²⁰⁴, ושער - קליפות של אפונין ושער - קליפות של עדשים, מפני שהוא ראוי למאכל בהמה ולכן אינם מוקצה.

ספוג שמנגבים בו את השולחן, אם יש לו פיסת עור המשמש כבית אחיזה - מקנחין בו בשבת. ואם לאו - שאין לו בית אחיזה - אין מקנחין בו לפי שהוא נסחט בשבת, וסחיטה אסורה בשבת משום כיבוס. וחכמים אומרים: בין כך ובין כך - בין שיש לו בית אחיזה ובין שאין לו - נוטל

ביאורים והרחבות

203. גרסינן בגמרא (קמג, א): אמר רב נחמן: אנו אין לנו אלא בית שמאי כרבי יהודה (שיש לו איסור מוקצה), ובית הלל כרבי שמעון (שאינו מוקצה). כלומר, לשיטת רב נחמן הגירסא במשנה הפוכה - שלבית הלל אין איסור מוקצה ולבית שמאי יש. ולדעת רוב המפרשים, גם רבי שמעון התיר לטלטל רק דבר הראוי למאכל בהמה, אך דבר שאינו ראוי אפילו למאכל בהמה, אפילו לרבי שמעון אסור לטלטלו בשבת.

204. בגמרא למדין בשם רבי יוחנן: פרווין שאין בהן כזית - אסור לאבדן ביד. פירש"י: מדקתני "מעבירין" בידיים, ולא זריק להו.

בְּשַׁבַּת כשהוא נגוב, שתורת כלי עליו, **וְאֵינוּ מְקַבְּל**
טוּמְאָה שאינו מכלל הכלים המקבלים טומאה:

פרק עשרים ושנים

הצלת אוכל בשבת

משנה א

חֲבִית יין **שֶׁנֶשְׁפְּרָה** בשבת - **מִצִּילִין הַיְמִנָה**
אפילו בכלים רבים **מִזֶּזֶן שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת** - יין
בשיעור הראוי לשלוש סעודות של שבת, **וְאוֹמֵר**
בעל החבית **לְאַחֲרֵיהֶם: בּוֹאוּ וְהַצִּילוּ לָכֶם** וכל
אחד מציל כדי שלוש סעודות. **וּבְלֶבֶד שֶׁלֹא יִסְפּוּג**
את היין בספוג או במטלית, שמא יבוא לסחוט.

אֵין סוֹחֲטִין בשבת **אֶת הַפִּירוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶן**
מִשְׁקִין משום איסור תולדת דש, **וְאִם יֵצְאוּ** -
אפילו אם יצאו המשקים **מִעֲצָמָן** - **אֲסוּרִים** גזרה
שמא יבוא לסחוט בידיים בשבת. **רַבִּי יְהוּדָה**
אוֹמֵר: אִם הַפִּירוֹת מִיּוֹעֵדִים לְאוֹכְלִים - **הַיּוֹצֵא**
מֵהֶן מִתֵּר לשתיה, שמכיוון שלא נוח לו מיציאת
המשקים, אין חשש שיסחוט, **וְאִם הַפִּירוֹת מִיּוֹעֵדִים**
לְמִשְׁקִין - **הַיּוֹצֵא מֵהֶן אֲסוּר** גזירה שמא
יסחוט²⁰⁵.

חֲלוֹת של שעווה הניטלות מן הכוורת, ובהן **דְּבֵשׁ**,

היוצא מהן אסור, גזירה שמא יסחוט. ובזיתים וענבים מודה ר"י לחכמים דאע"ג דכנסן לאוכלים היוצא מהן אסור, כיון דדרבנן לסחיטה קיימי כי אתו לידי משקה יהיב דעתיה בהכי. ובשאר מיני פירות מודים חכמים לר"י, כיון דלאו דרבנן לסחיטה. לא נחלקו אלא בתותים ורמונים, דרבי יהודה מדמה להו לשאר פירות וחכמים מדמו להו לזיתים וענבים. והלכה כר"י: חלות דבש. כשהן

ר' עובדיה מברטנורא

יש לו בית אחיזה בין אין לו בית אחיזה: ניטל בשבת כשהוא נגוב: ואינו מקבל טומאה. דאינו לא כלי עץ ולא בגד ולא שק ולא מתכת: **כב א מצילין מזון ג'** סעודות, ואפילו בכלים הרבה, דאילו בכלי אחד אמרו בפרק כל כתבי דכמה דבעי מציל: לכס. כל אחד מזון ג' סעודות: ובלבד שלא יספוג. שלא ישים ספוג לשאוב היין ולהחזיר ולהטיף, ואף על פי שיש לספוג בית אחיזה דליכא חשש סחיטה, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול. ואפילו ליקח בידו שמן ודבש שהן עבים ונדבקים ולקנח ידו בשפת הכלי אסור, שלא יעשה כמעשה חול: אין סוחטין את הפירות. דה"ל מפרק תולדה דדש: אסורין. גזירה שמא יסחוט לכתחלה: ר"י אומר אם לאוכלין. היו אותן פירות מכונסים, היוצא מהן מותר, דלא ניחא ליה במה שזבו וליכא למגזר בהו שמא יסחוט: ואם למשקין. היו מכונסין דניחא ליה במאי דנפק מנייהו,

ביאורים והרחבות

205. בגמרא (קמ"ג ב) למדין: אמר רבה אמר רב יהודה אמר שמואל: מודה היה רבי יהודה לחכמים בזיתים וענבים (אפילו שמיועדים לאכילה, שהמשקים היוצאים מהם אסורים. שכיוון שרובן לסחיטה, אם נסחטו, נוח לו בזה). ומודים חכמים לרבי יהודה בשאר פירות (שכלל לא רגילים לסחוטם). אמר ליה רבי ירמיה לרבי אבא: אלא במאי פליגי? אמר ליה: לכי תשכח (היינו, כשתעיין בדבר תמצא). אמר רב נחמן בר יצחק: מסתברא בתותים ורמונים פליגי (שיש שסוחטים אותם ויש שלא).